

TARTU ÜLIKOOL
USUTEADUSKOND
VÕRDLEVA USUTEADUSE ÕPPETOOL

URMAS PAPPEL

USUVABADUS HIINA KULTUURIRUUMIS:
RIIK JA USULISED ORGANISATSIOONID

MAGISTRITÖÖ

JUHENDAJAD:

Prof. Dr. TARMO KULMAR
Dr. LINNART MÄLL

TARTU, 2008

SISUKORD

SISSEJUHATUS	<i>lehekülg</i>	1
I USUVABADUSE SÜND LÄÄNE KULTUURIRUUMIS		11
1. USUVAENAMINE KESKAEGSEL KATOLIIKLIKUL ÕHTUMAAL		11
1) ROOMA ÕIGUS KUI ÕHTUMAISE ÕIGUSIDEAALI ALUS		11
2) KRISTLUSE VÕIMULETULEK JA KATOLIIKLIK ÕIGUSIDEAAL		13
3) KRISTLIK USUVAENAMISE TEOLOOGIA		16
2. USUVABADUSIDEAALI TEKE VALGUSTUSAJASTU EUROOPAS		19
1) USUVABADUSE SOTSIAALPOLIITILISED JUURED		19
2) USUVAENAMISE ÕIGUSTAMINE USUSÕDADE AJAL		22
3) USUVABADUSE KUJUNEMINE FILOSOOFILISEKS IDEAALIKS		24
4) USUVABADUSE KUJUNEMINE POLIITILISEKS IDEAALIKS		28
II USUVABADUS KLASSIKALISES HIINA KULTUURIS		35
1. HIINA HOLISTLIK USUSALLIVUSTAVA		35
1) KONFUTSIANISTLIK HOLISM		35
2) VABATAHTLIKU RELIGIOONI TEKE		39
3) SUUR ORTODOKSIA JA VÄIKE ORTODOKSIA		43
2. HIINA KEISRIINSTITUTSIOON KUI HOLISTLIKU USUSALLIVUSTAVA POLIITILINE TUGI		49
1) TAOISTLIK VALITSEJAIDEAAL		49
2) KONFUTSIANISTLIK TAEVAPOJA KULTUS		52
III HIINA AVANEMINE LÄÄNE IDEEDELE		56
1. HIINA JA ÕHTUMAA KULTUURILOOLISED KONTAKTID		56
1) KRISTLUSE JA LÄÄNELIKE IDEEDE LEVIK HIINAS ENNE 19. SAJANDIT		56
2) HIINA AVANEMINE LÄÄNE KAUBANDUSELE JA NIINIMETATUD EBAVÕRDSED LEPINGUD		62
3) HIINA HARITLASKONNA AVANEMINE LÄÄNE IDEEDELE		65

2. HIINA VABARIIGI LOOMINE	
JA USUVABADUSE POLIITILINE KEHTESTAMINE	71
1) USUVABADUS HIINA VABARIIGI PÕHISEADUSES	71
2) USUVABADUSE VÄÄRITIMÕISTMINE JA	
MUGANDAMINE HIINA VAJADUSTELE	74
IV LÄÄNELIK USUVABADUSARUSAAM KLASSIKALISES JA	
POSTKONFUTSIANISTLIKUS HIINA ÜHISKONNAS	80
1. HIINA ÜHISKONNA POLIITILISED HOIAKUD	81
1) HIINA ÜHISKONNA KOLLEKTIIVNE LOOMUS	81
2) KOLLEKTIIVSE ÜHISKONNA POLIITILISED HOIAKUD	84
2. KONFUTSIANISTLIK RIIGIIDEAAL JA VÄLISMAAILM	88
1) KESKMAA RIIGIIDEAAL	88
2) KESKKUNINGRIIGI SUHE VÄLISRIIKIDESSE	91
3. HIINALIK ÕIGUSARUSAAM	94
1) HIINALIK POSITIIVNE ÕIGUS JA LOOMUÕIGUS	95
2) MORAALIPÕHINE KOGUKONDLIK ÕIGUSARUSAAM	98
4. HIINA ÜHISKONNA MODERNISEERUMINE	100
KOKKUVÕTE	103
KASUTATUD KIRJANDUS	106
RESÜMEE: RELIGIOUS FREEDOM IN CHINESE CULTURAL CONTEXT:	
THE STATE AND RELIGIOUS ORGANISATIONS	116